

UZASADNIENIE

rozporządzenia Nr 6/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 15 czerwca 2012 r. w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć

Konieczność wyznaczenia przez dyrektorów RZGW, w zarządzanym regionie wodnym, wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć, wynika z art. 47 ust. 3 ustawy Prawo Wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145), który stanowi, że:

Art. 47 ust. 3. Dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej określi, w drodze rozporządzenia, wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszary szczególnie narażone, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć, uwzględniając:

- 1) zawartość związków azotu w wodach powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem wód pobieranych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia;*
- 2) stopień eutrofizacji śródlądowych wód powierzchniowych, morskich wód wewnętrznych i wód przybrzeżnych, dla których czynnikiem eutrofizacji jest azot;*
- 3) charakterystykę terenu, ze szczególnym uwzględnieniem: rodzaju działalności rolniczej, struktury użytków rolnych, koncentracji produkcji zwierzęcej, rodzaju gleb i klimatu.*

Przepis ten stanowi implementację do prawodawstwa polskiego dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniem powodowanym przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych (zwanej dalej „dyrektywą azotanową”). Ze względu na istotny wpływ źródeł rolniczych na jakość wód, Unia Europejska przywiązuje do tego zadania szczególną wagę, dokładnie analizując wdrażanie dyrektywy azotanowej w krajach członkowskich.

Zgodnie z powierzonym zadaniem, Dyrektor RZGW w Szczecinie, po przeprowadzonej analizie, w 2003 roku wyznaczył, wody wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszar szczególnie narażony, z którego odpływ azotu do tych wód należy ograniczyć. W myśl rozporządzenia nr 9/2003 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 28 listopada 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 126, poz. 2411), za wody wrażliwe uznano wówczas wody rzeki Płoni od źródeł do przekroju w km 13,8 oraz wody jezior: Miedwie, Płonno, Płoń, Żelewo, Będgoszcz i Zaborsko. Wyznaczony powyższym rozporządzeniem obszar szczególnie narażony (OSN) obejmował gospodarstwa rolne i użytki rolne położone w zlewni rzeki Płoni od jej źródeł do przekroju w km 13,8, zlokalizowanym w miejscowości Szczecin.

Ponieważ - stosownie do art. 47 ust. 4 ww. ustawy Prawo wodne - wyznaczone wody i obszary należy, co 4 lata weryfikować, w celu uwzględnienia zmian czynników nieprzewidzianych podczas ich wyznaczania, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie dokonał w 2007 roku ponownej analizy regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego pod kątem weryfikacji wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do tych wód należy ograniczyć.

Po dokonanej weryfikacji za wody wrażliwe, kolejny raz uznano wody powierzchniowe w zlewni rzeki Płoni. Zgodnie z rozporządzeniem Nr 1/2008 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 19 marca 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 34, poz. 665), za wody wrażliwe uznano:

- rzekę Płonię, Kanał Młyński, Strumień Nieborowski, Kanał Ostrawica, Bielice, Gowienicę Miedwiańską i Rów Kunowski
- jeziora: Miedwie, Płonno, Żelewo, Zaborsko (koło Kołbacza), Zaborsko (koło Zaborska), Płoń, Będgoszcz, Piaseczno.

Dodatkowo, rozporządzeniem tym wskazano, jako wody wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, wody podziemne na obszarze górnej i środkowej części zlewni rzeki Płoni.

Stosownie do ww. art. 47 ust. 4 ustawy Prawo wodne, w 2011 roku, po następnym 4-letnim okresie, Dyrektor RZGW w Szczecinie przystąpił kolejny raz do przeglądu wód powierzchniowych i podziemnych w regionach wodnych znajdujących się w obszarze działania RZGW Szczecin i weryfikacji wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do tych wód należy ograniczyć - w celu uwzględnienia zmian czynników nieprzewidzianych podczas ich wcześniejszego wyznaczenia.

W tym miejscu należy też zaznaczyć, że weryfikacja ta była zdeterminowana kilkukrotnymi wystąpieniami Komisji Europejskiej, skierowanymi do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wskazującymi na uchybienia zobowiązań naszego kraju, wynikających dla każdego kraju członkowskiego z dyrektywy azotanowej.

Pierwsze konkretne działania w stosunku do Polski, Komisja Europejska podjęła w 2007 r. odbywając w dniach 10-11 maja 2007 r., wizytę techniczno-kontrolną ekspertów Komisji Europejskiej dot. wdrażania dyrektywy azotanowej w Polsce, a następnie zlecając Uniwersytetowi i Ośrodkowi Badawczemu w Wageningen wykonanie pracy pt. „Ocena wyznaczonych w Polsce stref wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu”. W opracowaniu powyższym sformułowano dla Polski kilka wytycznych. Jedną z nich było zalecenie nr 5 w brzmieniu:

Cyt. „Zalecenie 5: Aktualnie wyznaczone w Polsce strefy NVZ wydają się niepełne i wymagają ponownej analizy. Wyznaczone strefy muszą obejmować wszystkie obszary, z których następuje odpływ do słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczonych lub mogących ulec zanieczyszczeniu azotanami pochodzenia rolniczego, a także do jezior, zbiorników wodnych, wód przybrzeżnych oraz morskich, które są eutroficzne lub mogą stać się eutroficzne (zob. Załącznik I do Dyrektywy Azotanowej). W świetle rozproszonego charakteru zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych azotanami z polskiego rolnictwa, powszechnego występowania wód podziemnych i powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenia, zanieczyszczenia azotanami wód podziemnych oraz eutrofizacji wód powierzchniowych i stosunkowo dużego wkładu Polski w eutrofizację Morza Bałtyckiego, istnieje szereg argumentów przemawiających za oznaczeniem całego terytorium Polski strefą NVZ.”*

W roku 2010 Komisja Europejska, poprzez Sekretariat Generalny w Brukseli, wezwała Rzeczpospolitą Polską do usunięcia uchybienia, wystosowując do Polski Naruszenie nr 2010/2063 K(2010)6549 a w nim, między innymi, zarzut w brzmieniu:

cyt. „Polska w niewystarczający sposób określiła wody zanieczyszczone oraz wody, które mogą być zanieczyszczone, a w konsekwencji nie wyznaczyła dostatecznej powierzchni obszarów, obejmującej wszystkie wody, wykazane przez GIOŚ jako zanieczyszczone azotanami albo eutroficzne.”

a także kolejny zarzut brzmiący:

cyt. „Polska nie ustanowiła:

- *programów działań dla wszystkich obszarów wymagających wyznaczenia jako strefy zagrożenia,*
- *programów działań, które mają zastosowanie do wszystkich rolników,*

* W Polsce strefy te określamy jako obszary wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, zwane w skrócie OSN

- *programów działań, które byłyby prawnie obowiązujące w stosunku do rolników,*
- *programów działań, które wypełniałyby zobowiązania wynikające z załącznika II dyrektywy,*
- *programów działań, które wypełniałyby zobowiązania wynikające z załącznika III dyrektywy.*

Ostatnie wystąpienie Komisji Europejskiej w ww. sprawie, zostało przekazane pismem z dnia 24 listopada 2011r., w którym Sekretariat Generalny Komisji Europejskiej skierował do Rzeczypospolitej Polskiej – na podstawie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - „Uzasadnioną opinię – Naruszenie nr 2010/2063”, w związku z uchybieniem zobowiązań wynikających z art. 3 wraz z załącznikiem I oraz art. 5, także w związku z załącznikiem II pkt A(2), A(3), A(4), oraz załącznikiem III pkt.1(1) – (3), pkt 2(1) dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego.

W powyższym dokumencie Komisja Europejska wskazuje, iż Polska, pomimo wezwania w roku 2010 do usunięcia naruszenia, nie wypełniła obowiązków wynikających z dyrektywy azotanowej. Komisja nie podziela opinii władz Polski, że dotychczasowy status wyznaczania wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych (OSN) jest wystarczający, albowiem ocena ta nie uwzględnia zasady przezorności. Zdaniem Komisji, oprócz wód, w których poziom azotu przekracza 50 mg/l, istnieją na obszarze naszego kraju również wody poza wyznaczonymi strefami zagrożenia, które w przypadku, gdy nie zostanie podjęte wykonanie zobowiązania wynikającego z art. 5 dyrektywy azotanowej, mogą przekroczyć to stężenie. Komisja nie przyjmuje też argumentów Polski, że główną przyczyną zwiększonej zawartości w wodach azotu są bardzo często źródła komunalne lub ścieki bytowe z terenów objętych turystyką i rekreacją, albowiem Komisja uważa, że zawsze tam gdzie przyczyną zwiększonej zawartości azotu w wodach mogą być również źródła rolnicze, to wtedy niezależnie od tego, że źródła te są mieszane, jeżeli jednym z tych źródeł jest rolnictwo, należy wyznaczyć w takich obszarach strefy zagrożenia i podejmować działania na mocy art. 5 dyrektywy azotanowej stanowiąc programy działań również dla takich stref.

Biorąc powyższe pod uwagę, Ministerstwo Środowiska wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przyjęło wspólną strategię w zakresie wyznaczania w Polsce w latach 2012-2015 obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zobowiązało się do wykonania i przekazania Ministerstwu Środowiska oraz Krajowemu Zarządowi Gospodarki Wodnej, naukowych dowodów oraz analizy na temat stanu rolnictwa w Polsce wraz z oceną presji rolniczej i jej wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych wraz ze wskazaniem obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego, które powinny zostać zakwalifikowane jako obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Spełnieniem tego zobowiązania jest wykonana - na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi - przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy (IUNG-PIB) w Puławach, praca pt. „Ocena presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego”.

Praca ta została następnie przekazana za pośrednictwem Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej do regionalnych zarządów gospodarki wodnej i w obecnym okresie przeglądu wód wrażliwych w obszarach działania regionalnych zarządów gospodarki wodnej, stanowi podstawę weryfikacji wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (OSN) w celu sfinalizowania przyjętej przez ww. resorty strategii.

Zgodnie z założeniami ogólnymi dokonany przez wykonawców ww. pracy, w celu wyznaczenia OSN zastosowano podejście modelowe. Zdaniem autorów, wynika to z faktu, że monitoring stężeń azotu w wodach, prowadzony przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska, nie obejmuje wszystkich zlewni rzek (na poziomie jednolitych części wód (JCW)), ponadto pomiary stężeń azotu prowadzone przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą w ramach monitoringu wód glebowo-gruntowych, wykonywane są tylko w ok. 1200 punktach na terenie całego kraju. Jest to zbyt mała reprezentatywność wyników w skali kraju w celu typowania obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego, zważywszy na brzmienie art. 3 Dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego. Przytoczony artykuł 3, dotyczący określania wód i wyznaczania stref zagrożenia (OSN), stanowi, że za wody wrażliwe uznaje się wody zanieczyszczone oraz wody, które mogą być dotknięte zanieczyszczeniami, jeśli nie zostaną podjęte odpowiednie działania.

W ww. pracy wszystkie obliczenia prowadzące do wydzielenia OSN, prowadzono na rastrze 100 m na 100 m (1 ha). Do OSN-ów zaliczono: powierzchnie użytków rolnych, dla których przewidywane przez model stężenie azotu azotanowego N-NO₃ w wodach odpływu przekracza wartość 10 mg/l oraz powierzchnie zlewni, w których znajdują się jeziora dotknięte eutrofizacją. Jak wyjaśniono w opracowaniu - przyjęta wartość proggu stężenia azotu azotanowego N-NO₃ (w wysokości 10 mg/l) w przeliczeniu na stężenie azotanów NO₃ wynosi 44,3 mg/l. Jest to wprawdzie wartość nieco wyższa niż 40 mg/l określające poziom, od którego wody uznaje się za zagrożone zanieczyszczeniem azotanami, ale biorąc pod uwagę fakt, że model skalibrowano na rejestrowane wartości maksymalne stężeń, próg użyty do wydzielenia OSN został przyjęty z nadmiarem w stosunku do obowiązujących przepisów. W rezultacie zapewnia to margines bezpieczeństwa chroniący przed efektami niepewności oszacowań modelowych.

Model oparto o kryteria i wzory określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryterium wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093). Kalibracja modelu została wykonana na danych z „Oceny eutrofizacji rzek JCW z lat 2007-2009” (GIOŚ 2010), dotyczących maksymalnego stężenia lub odpowiedniego percentyla azotu azotanowego. Dane, które zostały wprowadzone do modelu to także: wartość opadu i ewapotranspiracji potencjalnej, pojemność wodna gleb w profilu glebowym o miąższości 90 cm, połowa pojemność wodna, średni odpływ dla Polski oraz ładunek azotu ze źródeł komunalnych i rolniczych.

Wstępne wydzielenie obszarów szczególnie narażonych objęło jednostki administracyjne (obręby geodezyjne), w których suma powierzchni użytków rolnych, na których model przewidywał stężenia azotu azotanowego w odpływie większe od 10 mg/l oraz powierzchni użytków rolnych w zlewniach jezior zeutrofizowanych była większa od połowy powierzchni użytków rolnych w danym obrębie geodezyjnym.

Wydzielenia wstępne poddano weryfikacji w oparciu o wyniki państwowego monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych. Wyłączono obręby geodezyjne znajdujące się w zlewniach jednolitych części wód, w których nie stwierdza się zanieczyszczenia azotem (zawartość azotanów nie przekracza 10 mg/l), następnie obręby w granicach administracyjnych miast oraz obręby, w których powierzchnia użytków rolnych ze stwierdzoną presją rolnictwa jest mniejsza niż 100 ha. W ten sposób wyłączono także obręby, w których dominują lasy.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryterium wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł

rolniczych, za wody wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych uznaje się wody zanieczyszczone oraz wody zagrożone zanieczyszczeniem, jeżeli nie zostaną podjęte działania ograniczające bezpośredni lub pośredni zrzut do tych wód azotanów i innych związków azotowych mogących przekształcić się w azotany, pochodzących z działalności rolniczej.

Za wody zanieczyszczone uznaje się:

- 1) śródlądowe wody powierzchniowe, a w szczególności wody, które pobiera się lub zamierza się pobierać na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia i wody podziemne, w których zawartość azotanów wynosi powyżej 50 mg NO_3/dm^3 ;
- 2) śródlądowe wody powierzchniowe, wody w estuariach oraz morskie wody wewnętrzne i morza terytorialnego, wykazujące eutrofizację, którą skutecznie można zwalczać przez zmniejszenie dawek dostarczanego azotu.

Za wody zagrożone zanieczyszczeniem uznaje się:

- 1) śródlądowe wody powierzchniowe, a w szczególności wody, które pobiera się lub zamierza się pobierać na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia i wody podziemne, w których zawartość azotanów wynosi od 40 do 50 mg NO_3/dm^3 i wykazuje tendencję wzrostową;
- 2) śródlądowe wody powierzchniowe, wody w estuariach oraz morskie wody wewnętrzne i morza terytorialnego, wykazujące tendencję do eutrofizacji, którą skutecznie można zwalczać przez zmniejszenie dawek dostarczanego azotu.

Przy ocenie stopnia i rodzaju zanieczyszczenia wód podziemnych związkami azotu, poza wartością azotanów, uwzględnia się również zawartości: tlenu rozpuszczonego, azotu amonowego i azotu azotanowego. Przy ocenie stopnia eutrofizacji śródlądowych wód powierzchniowych i morskich stosuje się wskaźniki określone w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia.

Biorąc powyższe pod uwagę, Dyrektor RZGW w Szczecinie, w 2011 roku dokonał, uwzględniając wyniki pracy „Ocena presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego”, analizy wyników monitoringu wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych i zaproponował w zarządzanym Regionie Wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego następujące wody, jako wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych:

Wody powierzchniowe:

- 1) w zlewni Kanału Cedyńskiego: Kanał Cedyński, Kanał Bieliński, Kanał Osinowski;
- 2) w zlewni rzeki Kurzycy: rzekę Kurzycę od źródeł do Dopływu spod Zielina, Dopływ spod Zielina;
- 3) w zlewni rzeki Myśli:
 - a. Kanał Giżyn, Kanał Dar (Kanał Sienicy),
 - b. Jezioro Sulimierskie;
- 4) w zlewni rzeki Omulnej: rzekę Omulną, Kanał Gardno-Weltyń;
- 5) w zlewni rzeki Płoni:
 - a. rzekę Płonię od źródeł do km 18,0, Kanał Młyński, Strumień Nieborowski, Kanał Ostrawica, rzekę Bielice, rzekę Gowienicę Miedwiańską, Rów Kunowski,
 - b. jeziora: Miedwie, Zaborsko (koło m. Kołbacz), Zaborsko (koło m. Zaborsko), Płoń, Będgoszcz;

- 6) w zlewni rzeki Małej Iny: rzekę Małą Inę, Strugę Lubiana, Strumień Sobieradz, Strumień Granowo, Strumień Zwierzyń, Kanał Pomietów;
- 7) w zlewni rzeki Krąpiel
 - a. rzekę Krąpiel od źródeł do jeziora Starzyc (Chociwel), Dopływ ze Ściennego,
 - b. jeziora: Starzyc (Chociwel), Kamienny Most;
- 8) w zlewni rzeki Gęsiej: rzekę Gęsią wraz z Dopływem z Kolanowa;

Wody podziemne:

- 1) na obszarze górnej i środkowej części zlewni rzeki Płoni;
- 2) na obszarze zlewni rzeki Małej Iny.

Dyrektor RZGW w Szczecinie zaproponował objęcie obszarem szczególnie narażonym, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do ww. wód należy ograniczyć, tereny obejmujące:

- 1) zlewnię Kanału Cedyńskiego;
- 2) zlewnię górnej Kurzycy i Kanału Dar (Kanału Sienicy) znajdującego się w zlewni rzeki Myśli;
- 3) zlewnię Kanału Giżyn znajdującego się w zlewni rzeki Myśli;
- 4) zlewnię rzeki Omulnej;
- 5) zlewnię rzeki Płoni od jej źródeł do km 18,0 rzeki;
- 6) zlewnię rzeki Małej Iny;
- 7) zlewnię górnej Krąpeli;
- 8) zlewnię rzeki Gęsiej.

Uzasadniając wyznaczenie wyżej wymienionych wód i obszarów szczególnie narażonych wzięto pod uwagę głównie ww. pracę IUNG-PIB Puławy oraz wszelkie posiadane dane i informacje dotyczące przedmiotowego problemu. Obszary, które zostały wskazane w powyższej pracy, jako pozostające pod presją rolniczą mogącą mieć wpływ na jakość wód powierzchniowych i podziemnych, przypisano do zlewni rzecznych. Następnie wskazano wody wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego i dostosowano granice obszarów szczególnie narażonych, do granic zlewni tychże wód, odrzucając ze wskazanych prac IUNG-PIB Puławy te części obrębów geodezyjnych, które nie znajdują się w zlewniach wód wrażliwych, jako nie mające żadnego wpływu na jakość wód w danej zlewni.

Projekt rozporządzenia, poddano konsultacjom społecznym. Propozycja zwiększenia powierzchni użytków rolnych objętych obszarami szczególnie narażonymi, spowodowała zgłoszenie wielu uwag, zarówno ze strony rolników indywidualnych, producentów rolnych, organizacji rolniczych, jak i administracji samorządowej i rządowej – uwag wskazujących – w szczególności - na brak wystarczającego uzasadnienia objęciem OSN'ami tych obszarów, na terenie których nie prowadzi się monitoringu wód, co oznacza brak potwierdzenia, że obszary te rzeczywiście spełniają warunki ww. rozporządzenia, i że stanowią wody zanieczyszczone, bądź zagrożone zanieczyszczeniem nadmierną zawartością związków azotu ze źródeł rolniczych. Potwierdzeniem powyższego w zgłaszanych uwagach jest powtarzająca się informacja, o ciągle spadającej produkcji rolnej na tych obszarach oraz o spadającej wielkości i rodzaju prowadzonej - jednak nielicznie - hodowli zwierząt. W związku z powyższym, zaproponowane obszary OSN, poddano kolejnej analizie. W analizie tej, w szczególności skupiono się na wynikach prowadzonego w ww. obszarach monitoringu środowiska. W wyniku weryfikacji – do czasu uzyskania potwierdzenia w monitoringu wód, zanieczyszczenia lub zagrożenia zanieczyszczeniem nadmierną zawartością związków azotu w wodach, znajdujących się na projektowanych do wyznaczenia obszarach OSN,

zrezygnowano z wyznaczenia obszarów OSN obejmujących takie zlewnie jak: zlewnię Kanału Cedyńskiego; zlewnię górnej Kurzycy i Kanału Dar (Kanału Sienicy) znajdującego się w zlewni rzeki Myśli; zlewnię Kanału Giżyn znajdującego się w zlewni rzeki Myśli; zlewnię rzeki Omulnej; zlewnię górnej Krapieli i zlewnię rzeki Gęsiej.

Natomiast, ze względu na ustaloną w ww. pracy IUNG-PIB znaczącą presję rolniczą i stwierdzone w wielu wodach powierzchniowych i podziemnych zwiększone zawartości związków azotu oraz znaczącą koncentrację hodowli zwierzęcej stwierdzoną na podstawie danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ostatecznie wyznaczono jako obszary wrażliwe na zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych: obszar OSN –zlewnia rzeki Płoni oraz obszar OSN – zlewnia rzeki Małej Iny.

Podczas przeprowadzonej weryfikacji wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych dla wyznaczenia wód powierzchniowych wrażliwych, dodatkowo przeprowadzono analizę wartości maksymalnych azotanów, stwierdzonych w badaniach monitoringu wód powierzchniowych w latach 2007-2010. Przyjęty okres czasu obejmuje dostępne dane monitoringowe z lat od ostatniej analizy, aż do najnowszych. Zgodnie z wymaganiami ww. dyrektywy azotanowej, w rozpatrywanym okresie oznaczenia azotanów były wykonywane przez Inspekcję Ochrony Środowiska, z częstotliwością nie mniejszą niż jeden raz w miesiącu.

Pomimo, iż wody powierzchniowe, wskazane jako wody wrażliwe, są często odbiornikiem ścieków odprowadzanych w sposób bezpośredni lub pośredni poprzez ich dopływy, przyczyną ich złego stanu czystości jest również silny wpływ rolnictwa. W wodach przekraczane są lub mogą być, graniczne wartości wskaźników wskazujących na eutrofizację wód. Do pogłębiania się tego procesu przyczynia się azot i fosfor, pochodzący głównie z działalności rolniczej. Rolnictwo stanowi tu dominującą funkcję gospodarczą, co pociąga za sobą określone ujemne skutki dla środowiska wodnego. Rolniczy charakter zlewni wód znajdujących się w tych obszarach pozwala sądzić, że obszarowe źródła zanieczyszczeń stanowią, dużo większe zagrożenie dla jakości wód, niż źródła punktowe.

Podczas przeprowadzonej weryfikacji wód podziemnych wrażliwych przeprowadzono analizę wartości azotanów, stwierdzonych w badaniach monitoringu wód podziemnych w latach 2007-2010. Przyjęty okres czasu obejmuje dostępne dane monitoringowe z lat od ostatniej analizy, aż do najnowszych.

Do oceny stopnia zanieczyszczenia wód podziemnych związkami azotu pochodzenia rolniczego wykorzystano dane pochodzące z monitoringu stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych. Badania wód podziemnych wykonywane były na poziomie krajowym przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB) w Warszawie na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego oraz monitoringu operacyjnego wykonywanego na poziomie regionalnym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Szczecinie.

Monitoring diagnostyczny przeprowadzono w roku 2007 oraz roku 2010 we wszystkich wydzielonych w obszarze RZGW Szczecin jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) - łącznie takich JCWPd w obszarze RZGW Szczecin jest 13. Monitoring ten prowadzony jest raz w roku z częstotliwością co najmniej co 3 lata – dla wód podziemnych o zwierciadle swobodnym oraz co najmniej co 6 lat – dla wód podziemnych o zwierciadle napiętym.

Monitoring operacyjny, prowadzony przez PIG-PIB w Warszawie na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie w latach 2007-2009 obejmował dwie wydzielone w obszarze RZGW Szczecin jednolite części wód podziemnych: JCWPd nr 1 oraz

JCWPd nr 25 (numery JCWPd wg jednolitej numeracji JCWPd w kraju). Monitoring operacyjny prowadzono co najmniej 2 razy w roku – dla wód podziemnych o zwierciadle swobodnym oraz co najmniej raz w roku – dla wód podziemnych o zwierciadle napiętym. W obu przypadkach z wyłączeniem roku, w którym prowadzony jest monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych.

Monitoring operacyjny prowadzono przez WIOŚ w Szczecinie, w latach 2009 i 2010, w granicach JCWPd nr 25, na obszarze szczególnie narażonym, wyznaczonym w obszarze RZGW Szczecin w 2008 roku. Badania jakości wód podziemnych przeprowadzono w 7 punktach badawczych. Próby pobierano, w przypadku wód wglębnych, dwa razy w roku – w sezonie wiosennym i jesiennym, natomiast w przypadku wód gruntowych cztery razy do roku – co kwartał. Analizy wykonywano w zakresie: temperatura wody, przewodność elektrolityczna, odczyn, tlen rozpuszczony, azot azotanowy, azot azotynowy oraz azot amonowy.

Badania jakości wód podziemnych, przeprowadzone w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego na poziomie krajowym, których celem nie jest identyfikacja stężenia zanieczyszczeń azotanami, stanowią jedynie dodatkową informację na temat obecności związków azotu w wodach podziemnych. Wyniki tych badań wykazują zawartość azotanów powyżej 50 mg NO₃/ dm³ w roku 2009 w punkcie w miejscowości Bielice. Zawartości azotanów w przedziale 40 - 50 mg NO₃/ dm³ nie zanotowano, natomiast wyniki badań wskazują na zawartość azotanów w przedziale 0 – 24,99 mg NO₃/dm³ i zbliżoną do górnej granicy tego przedziału w punktach monitoringu operacyjnego i diagnostycznego zlokalizowanych w miejscowościach Bielice, Koszewko i Żabów. Monitoring operacyjny prowadzony przez WIOŚ w Szczecinie wskazuje na przekroczenia zawartości azotanów w wodach podziemnych w przedziale 40 – 50 mgNO₃/dm³ oraz powyżej 50 mgNO₃/dm³ i zostaną one szczegółowo przedstawione w opisie obszaru OSN - zlewnia rzeki Płoni od źródeł do km 18,0.

Obok wyników monitoringu wód podziemnych, uwzględniono również wrażliwość wód podziemnych na zanieczyszczenie, definiowaną również jako podatność, będącą naturalną właściwością systemu wodonośnego, wykorzystywaną przy ocenie naturalnej ochrony wód podziemnych. Wyróżnia się podatność właściwą (naturalną), która jest uwarunkowana wyłącznie budową geologiczną i warunkami hydrogeologicznymi oraz podatność specyficzną, na którą składa się podatność właściwa oraz rodzaj zanieczyszczenia, jego ładunek i charakter ogniska zanieczyszczeń. Na podatność naturalną wpływ mają parametry hydrogeologiczne poziomu wodonośnego lub warstwy wodonośnej między innymi współczynnik filtracji, współczynnik przepuszczalności i przewodność warstwy wodonośnej oraz warunki zasilania. Warunki zasilania zaś wynikają głównie z miąższości strefy aeracji lub głębokości do zwierciadła wód podziemnych oraz charakteru litologicznego nadkładu, przez które zanieczyszczenia migrują pionowo z powierzchni terenu. Cechy nadkładu decydują o prędkości przepływu wód i substancji zanieczyszczających oraz zdolnościach sorbcyjnych. Do oceny podatności wód podziemnych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego wykorzystano *Mapę wrażliwości wód podziemnych Polski na zanieczyszczenie 1:500 000*.

Ze względu na rozpiętość obszarową wód wykazujących tendencję do eutrofizacji oraz pilną potrzebę ochrony wód w całym obszarze, ostatecznie uznano wskazane wyżej obszary zlewni za obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Rolnictwo w szerokim tego słowa znaczeniu jest głównym użytkownikiem tych obszarów i rozpatrując zagrożenia dla czystości środowiska wodnego wynikające z tego faktu – jak to wynika z pracy IUNG-PIB Puławy, przeanalizowano całość zagadnień związanych z produkcją roślinną i hodowlą zwierząt. Stopień zagrożenia wód w dużej mierze uzależniony

jest od wielu czynników przyrodniczych, na które rolnik nie ma wpływu. Rolnik może doprowadzić jednak do wystąpienia lub potęgowania zagrożeń swoją działalnością, gdy nie przestrzega tzw. dobrej praktyki rolniczej.

Szczegółowy opis ostatecznie wyznaczonych obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych:

Obszar OSN - zlewnia rzeki Płoni od źródeł do km 18,0.

W zlewni rzeki Płoni, za wody powierzchniowe wrażliwe uznano rzekę Płonię od źródeł do km 18,0, Kanał Młyński, Strumień Nieborowski, Kanał Ostrawica, rzekę Bielice, rzekę Gowienicę Miedwiańską, Rów Kunowski oraz jeziora: Miedwie, Zaborsko (koło m. Kołbacz), Zaborsko (koło m. Zaborsko), Płoń, Będgoszcz. Wody te znajdują się na obszarze wskazanym w pracy IUNG-PIB Puławy „Ocena presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego” jako obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Obszar zlewni Płoni wyznaczony był jako OSN w roku 2008. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że wskazane uprzednio wody wrażliwe na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego wykazują na ogół słabą tendencję spadkową zawartości azotanów w wodach na wyznaczonym obszarze szczególnie narażonym (OSN).

Przekroczenia granicznych wskaźników eutrofizacji wód, takich jak: azotany, azot azotanowy, azot ogólny, fosfor ogólny, chlorofil „a”, stwierdzano w przeciagu ostatnich lat w następujących punktach monitoringowych:

- 1) Płonia poniżej jeziora Płoń (most w m. Lubatowo), km 43,5- w latach 2007, 2009-2010;
- 2) Płonia powyżej ujścia Kanału Młyńskiego (Okunica), km 35,4 – w latach 2008-2009;
- 3) Ostrawica pow. jeziora Bydgoszcz, km 5,1 – w latach 2007-2010;
- 4) Bielica na drodze Linie-Bielice, km 5,2 – w latach 2007, 2009-2010;
- 5) Bielica przed ujściem do Kanału Nieborowskiego (Linie I), km 2,3 – w latach 2007-2010;
- 6) Kanał Nieborowski (m. Nieborowo), km 7,8 – w latach 2007, 2009-2010;
- 7) Kanał Nieborowski na drodze Pyrzyce-Banie, km 16,4 – w latach 2007, 2009-2010;
- 8) Gowienica powyżej Dębicy, km 7,3 – w latach 2007, 2009-2010;
- 9) Gowienica, ujście do jeziora Miedwie (m. Wierzchład), km 0,2 – w latach 2008-2010;
- 10) Kanał Młyński powyżej m. Mielęcina, km 20,6 – w latach 2007, 2010;
- 11) Kanał Młyński ujście do Płoni (m. Ryszewo), km 1,7 – w latach 2007-2010;
- 12) Rów Kunowski ujście do Miedwia – w latach 2007-2009;

Stężenia azotanów w rzekach w latach 2007-2010 wahały się od wartości śladowych (poniżej granic oznaczalności stosowanej metody analitycznej $< 0,44 \text{ mg NO}_3/\text{dm}^3$) do wartości $115,18 \text{ mg NO}_3/\text{dm}^3$.

Na terenie wyznaczonego obszaru szczególnie narażonego – zlewni rzeki Płoni, jeziora zajmują stosunkowo dużą powierzchnię wynoszącą około 5,3% całkowitej jej powierzchni. Szczegółowa analiza przyczyn stwierdzonej wielokrotnie silnej eutrofizacji wód rzeki Płoni wykazała, iż zjawisko to występuje przede wszystkim w przekrojach zlokalizowanych poniżej wypływu z jezior. Wieloletnie badania jezior w pełni potwierdzają silny wpływ źle ich jakości na jakość wody w rzece. Zawartość azotanów w wodach jezior kształtuje się w granicach od tzw. progu oznaczalności, który wynosił $0,44 \text{ mg NO}_3/\text{l}$. do $12,85 \text{ mg NO}_3/\text{l}$. Maksymalny wynik pomiarów stwierdzono w wodach jeziora Zaborsko II (wiosna).

Przekroczenia granicznych wskaźników eutrofizacji wód, takich jak: azot ogólny, fosfor ogólny, chlorofil „a”, przezroczystość wód, stwierdzano w przeciągu ostatnich lat w następujących jeziorach: Będgoszcz, Zaborsko (koło m. Zaborsko), Płoń, Zaborsko (koło m. Kołbacz). Pośród badanych akwenów, w których zgromadzone zasoby azotu to głównie azot amonowy uwagę zwraca niewielkie i bardzo płytkie jezioro Zaborsko I, które przez kilkanaście lat pełniło rolę IV stopnia oczyszczania dla oczyszczalni gnojowicy przy fermie w Kołbacz.

Wskutek uwag wniesionych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie (pismo z dnia 20.02.2012 r., znak: WM.021.2.5-1.2012.ARB), z wyznaczonych w 2008 r. wód wrażliwych wyłączono jeziora: Piaseczno, Płonno i Żelewo. Ocena wyników w latach 2008-2010 wykonana na podstawie wytycznych GIOŚ, wykazała brak eutrofizacji powyższych jezior.

Uwzględniając określone rozporządzeniem wykonawczym kryteria wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych za wody podziemne wrażliwe w tym OSN uznano wody podziemne na obszarze górnej części zlewni rzeki Płoni o powierzchni 59,4 km² i środkowej części zlewni rzeki Płoni o powierzchni 532,5 km² co łącznie daje powierzchnię około 592 km² obszaru wrażliwego dla wód podziemnych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Wyniki badań monitoringu operacyjnego wód podziemnych na tym obszarze prowadzonego przez WIOŚ w Szczecinie w latach 2007-2010 potwierdzają zawartość azotanów w wodach podziemnych w przedziale 40 – 50 mgNO₃/dm³ oraz powyżej 50 mgNO₃/dm³. W punkcie monitoringowym zlokalizowanym w miejscowości Koszewko wyniki badań jakości wody wskazują na znaczne przekroczenia zawartości związków azotu. Średnia zawartość azotanów, w roku 2009, wyniosła w tym punkcie 360,71 mgNO₃/dm³, natomiast w 2010 roku 227,59 mgNO₃/dm³. Maksymalna zawartość azotanów wystąpiła w lipcu 2009 roku i wynosiła 374,33 mgNO₃/dm³. W roku 2010 stwierdzono spadek zawartości azotanów z wartości ponad 300 mgNO₃/dm³ do ponad 150 mgNO₃/dm³. W punkcie monitoringowym w miejscowości Nowy Przylep w 2009 roku maksymalna zawartość azotanów wyniosła 55,37 mgNO₃/dm³ (luty), minimalna 0,66 mgNO₃/dm³ (październik), natomiast średnia zawartość azotanów wynosiła 20,87 mgNO₃/dm³. W roku 2010 największą zawartość azotanów - 27,47 mgNO₃/dm³ odnotowano w listopadzie, najmniejsza wartość 3,1 mgNO₃/dm³ w marcu, a w średnia wyniosła 13,84 mgNO₃/dm³. Wyniki badań jakości wody w punkcie monitoringowym w miejscowości Reńsko wykazują dużą zmienność zawartości azotanów od kilku do kilkuset mgNO₃/dm³. W 2009 roku maksymalna zawartość azotanów (318,96 mgNO₃/dm³) wystąpiła w maju, minimalna równa 2,26 mgNO₃/dm³ w październiku. W 2010 roku największą zawartość azotanów zanotowano w lutym i wyniosła ona 553,75 mgNO₃/dm³, najmniejszą, wynoszącą 1,28 mgNO₃/dm³, odnotowano w marcu. Średnia zawartość azotanów w roku 2009 wyniosła 98,69 mgNO₃/dm³, natomiast w 2010 roku 225,95 mgNO₃/dm³.

Dla ujęć wód podziemnych zlokalizowanych na omawianym obszarze prowadzone są badania jakości wód podziemnych przez użytkowników tych ujęć wód oraz przez Wojewódzkie i Powiatowe Stacje Sanitarne – Epidemiologiczne. Badania te nie są prowadzone systematycznie. Wyniki badań jakości wody przeznaczonej do spożycia stanowią informację o jakości wody najczęściej podawanej do sieci lub mieszanej ze studni. W 2009 roku średnie zawartości azotanów, w przedziale 0 - 24,99 mgNO₃/dm³, stwierdzono w wynikach badanych wód podziemnych po uzdatnieniu na wiejskich ujęciach w miejscowości Żabów (23,4 mgNO₃/dm³) i Wójcin (20,0 mgNO₃/dm³), w przedziale 25 – 39,99 mgNO₃/dm³ w wodzie uzdatnionej na ujęciu w miejscowości Przewłoki (30,7 mgNO₃/dm³) oraz w wodzie nieuzdatnionej w miejscowości Sarnik (37,7 mgNO₃/dm³), w przedziale 40 – 50 mgNO₃/dm³ w wodzie nieuzdatnionej w miejscowości Płonno (41,6 mgNO₃/dm³). Ponadto

w miejscowości Barlinek na ujęciu ogródków działkowych odnotowano w roku 2009 zawartość azotanów w ilości równej 54,87 mgNO₃/dm³.

Wrażliwość wód podziemnych na zanieczyszczenie na przeważającym obszarze zlewni rzeki Płoni jest duża, o czasie wymiany wody w profilu strefy aeracji wynoszącym od 5 do 25 lat oraz średnia o czasie wymiany wody w przedziale od 25 do 50 lat. Wrażliwość wód podziemnych wyraźnie wzrasta w obrębie dolin rzecznych oraz wokół jezior, gdzie czas wymiany wody jest mniejszy niż 5 lat. Lokalnie (południowa część zlewni rzeki Płoni), w obrębie warstw wodonośnych izolowanych od powierzchni warstwą osadów słaboprzepuszczalnych występują wody wrażliwe o małej i bardzo małej podatności, gdzie czas wymiany wody wynosi powyżej 50 lat.

Biorąc pod uwagę wybitnie rolniczy charakter omawianego terenu (grunty orne stanowią 60 % powierzchni zlewni (czarne ziemie, czarnoziemy - blisko 15% zlewni), lokalizację ferm trzody chlewnej, jak również prowadzonej hodowli bydła oraz zły stan jakościowy wód powierzchniowych, występujące w tej zlewni wody podziemne są, przede wszystkim, silnie zagrożone pod względem jakości, głównie przez nawozy stosowane w rolnictwie oraz zanieczyszczenia niesione przez wody powierzchniowe.

W związku z wyznaczonymi wodami wrażliwymi na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych za obszar szczególnie narażony, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć uznano obszar zlewni rzeki Płoni od źródeł do przekroju w km 18.0.

Zlewnia rzeki Płoni posiada wyjątkowo urodzajne gleby. Rolnictwo stanowi tu dominującą funkcję gospodarczą, co pociąga określone ujemne skutki dla środowiska wodnego. Rolniczy charakter dorzecza Płoni pozwala sądzić, że obszarowe źródła zanieczyszczeń stanowią, dużo większe zagrożenie dla jakości wód, niż źródła punktowe. Mimo, iż Płonia jest odbiornikiem znacznych ilości ścieków odprowadzanych w sposób bezpośredni lub pośredni poprzez jej dopływy, główną przyczyną jej złego stanu czystości jest przede wszystkim silny wpływ rolnictwa. W wodach rzek przekraczane są graniczne wartości wskaźników wskazujących na eutrofizację tych wód. Do postępowania tego procesu przyczynia się azot i fosfor, pochodzący głównie z działalności rolniczej. Stopień zagrożenia wód w dużej mierze uzależniony jest od wielu czynników przyrodniczych, na które rolnik nie ma wpływu. Rolnik może doprowadzić jednak do wystąpienia lub potęgowania zagrożeń swoją działalnością, gdy nie przestrzega tzw. dobrej praktyki rolniczej.

Wyznaczony obszar szczególnie narażony zlewni rzeki Płoni do km 18,0, położony jest w całości w obszarze województwa zachodniopomorskiego w jego południowo-zachodniej części. Swym zasięgiem obejmuje części powiatów: choszczeńskiego, gryfińskiego, pyrzyckiego, myśliborskiego, stargardzkiego. Zajmuje on obszar w granicach 15 gmin: Banie, Barlinek, Bielice, Dolice, Gryfino, Kobylanka, Kozielice, Lipiany, Pełczyce, Przelewice, Pyrzyce, gmina Stargard Szczeciński, miasto Stargard Szczeciński, Stare Czarnowo i Warnice. Powierzchnia obszaru szczególnie narażonego – zlewnia rzeki Płoni wynosi 925,59 km².

Z uwagi, na ponowne wyznaczenie wód wrażliwych w zlewni rzeki Płoni, kształt i powierzchnia obszaru szczególnie narażonego nie ulega zmianie w stosunku do obszaru wyznaczonego w roku 2008. Zasadniczo nie ulega też zmianie uzasadnienie wyznaczenia tego obszaru.

Obszar OSN - zlewnia rzeki Małej Iny

W zlewni rzeki Małej Iny jako wody wrażliwe wyznaczono rzekę Małą Inę, Strugę Lubiana, Strumień Sobieradz, Strumień Granowo, Strumień Zwierzyń, Kanał Pomietów. Wody te znajdują się na obszarze wskazanym w pracy IUNG-PIB Puławy „Ocena presji rolniczej na

stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego” jako obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Aktualne badania wód rzeki Małej Iny wykazały, iż w latach 2007-2010 wartości azotanów wahały się od wartości 1,595 mg NO₃/dm³ do wartości 46,072 mg NO₃/dm³. Ponadto w wodach rzeki Małej Iny przekroczone były wskaźniki azotu ogólnego, fosforu ogólnego i chlorofilu „a”. Pozostałe ciekі wskazane jako wody wrażliwe stanowią wraz z rzeką Małą Iną, jednolitą część wód powierzchniowych, wykazują tendencję do eutrofizacji, którą skutecznie można zwalczać przez zmniejszenie dawek dostarczanego azotu.

W granicach zlewni rzeki Małej Iny, wody podziemne na obszarze wysoczyzn są mało i bardzo mało podatne, wrażliwość wód podziemnych wzrasta w obrębie dolin rzecznych, gdzie wody podziemne charakteryzują się dużą i bardzo dużą podatnością w przedziale odpowiednio od 5 do 25 lat oraz poniżej 5 lat.

Pomimo, iż Mała Ina jest odbiornikiem ścieków odprowadzanych w sposób bezpośredni lub pośredni poprzez jej dopływy, główną przyczyną jej złego stanu czystości jest przede wszystkim silny wpływ rolnictwa. W wodach cieków przekraczane są graniczne wartości wskaźników wskazujących na eutrofizację tych wód. Do postępowania tego procesu przyczynia się azot i fosfor, pochodzący głównie z działalności rolniczej. Rolnictwo stanowi tu dominującą funkcję gospodarczą, co pociąga za sobą określone ujemne skutki dla środowiska wodnego. Rolniczy charakter dorzecza Małej Iny pozwala sądzić, że obszarowe źródła zanieczyszczeń stanowią, dużo większe zagrożenie dla jakości wód, niż źródła punktowe.

Ze względu na rozpiętość obszarową wód wykazujących tendencję do eutrofizacji oraz pilną potrzebę ochrony wód w całej zlewni rzeki Małej Iny, uznano obszar zlewni rzeki Małej Iny od źródeł do ujścia do Iny, jako obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Rolnictwo w szerokim tego słowa znaczeniu jest głównym użytkownikiem obszaru zlewni rzeki Małej Iny, co pociąga określone ujemne skutki dla środowiska wodnego. Stopień zagrożenia wód w dużej mierze uzależniony jest od wielu czynników przyrodniczych, na które rolnik nie ma wpływu. Rolnik może doprowadzić jednak do wystąpienia lub potęgowania zagrożeń swoją działalnością, gdy nie przestrzega zasad dobrej praktyki rolniczej.

Biorąc pod uwagę wybitnie rolniczy charakter omawianego terenu (m.in. lokalizację ferm trzody chlewnej, jak również prowadzonej hodowli bydła) oraz zły stan jakościowy wód powierzchniowych, występujące w tej zlewni wody podziemne są, przede wszystkim, silnie zagrożone pod względem jakości, głównie przez nawozy stosowane w rolnictwie oraz zanieczyszczenia niesione przez wody powierzchniowe.

Wyznaczony obszar szczególnie narażony zlewnia rzeki Małej Iny, położony jest w całości w obszarze województwa zachodniopomorskiego w jego południowo-zachodniej części. Swym zasięgiem obejmuje części powiatów: choszczeńskiego, pyrzyckiego i stargardzkiego. Zajmuje on obszar w granicach 8 gmin: Choszczno, Dolice, Krzęcin, Pełczyce, Przelewice, gmina Stargard Szczeciński, Miasto Stargard Szczeciński i Warnice. Powierzchnia obszaru szczególnie narażonego – zlewnia rzeki Małej Iny wynosi 418,85 km².

Na mocy porozumienia z dnia 21.06.2007 r. zawartego pomiędzy Ministrem Środowiska, Prezesem Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz Prezesem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa otrzymano od ARiMR-u referencyjne granice odniesienia działek ewidencyjnych. Pozwoliło to na bardzo dokładne opisanie granic obszarów szczególnie

narażonych, poprzez wskazanie obok obrębów geodezyjnych także działek ewidencyjnych leżących w zlewniach cieków wskazanych jako wody wrażliwe.

Samo wyznaczenie wód i obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, nie pociąga za sobą żadnych skutków finansowych dla budżetu Państwa.

Wyznaczenie wód i obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych wiąże się natomiast z koniecznością - stosownie do art. 47 ust.7 ustawy Prawo wodne - opracowania i wprowadzenia w drodze aktu prawa miejscowego (rozporządzenia), przez dyrektora rzgw, programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla każdego wyznaczonego obszaru szczególnie narażonego.

To właśnie program działań będzie pociągał za sobą skutki finansowe dla podmiotów, dla których zostaną w nim ustalone obowiązki. Mając na uwadze już funkcjonujące programy działań na dotychczas wyznaczonych OSN'ach, wiadomym jest, że programy takie zawierają przede wszystkim środki zaradcze do obowiązkowego stosowania przez rolników. Jednakże obok działań związanych z poprawą praktyki rolniczej, program działań nakłada również obowiązki na jednostki finansowane z budżetu państwa i budżetów jednostek samorządowych. Zadania powyższych instytucji polegają na prowadzeniu monitoringu wód, kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczeń oraz edukacji i szkoleniach dla rolników.

Zwiększenie obszarowe wyznaczonych OSN'ów spowoduje konieczność zwiększenia ilości punktów i badań monitoringowych, jak również zwiększenie ilościowe podmiotów, które należy poddawać kontroli w okresie obowiązywania programu, co z kolei będzie wymagało zwiększenia środków budżetowych danej jednostki.

Wprowadzenie programów działań dla wyznaczanych OSN będzie generowało również konieczność zwiększenia środków finansowych, jakie będą musiały na realizację obowiązków wynikających z programów działań przeznaczyć ośrodki doradztwa rolniczego. Zgodnie z zapisami zawartymi w programach działań na ośrodkach doradztwa ciąży obowiązek realizacji działań szkoleniowych i edukacyjnych związanych z poprawą praktyki rolniczej.

W toku konsultacji projektu przedmiotowego rozporządzenia, zarówno rolnicy jak i przedstawiciele wyżej wspomnianych jednostek, wielokrotnie podkreślali spodziewany brak możliwości realizacji wielu obowiązków, jakie będą wynikać z programów działań dla wszystkich wyznaczonych obszarów OSN, z powodu niewystarczających posiadanych przez nie, środków finansowych. Jednakże Dyrektor RZGW w Szczecinie po analizie wszystkich zgłaszanych w toku konsultacji uwag, zmuszony był uwagi te odrzucić, albowiem obecnie funkcjonujące w Polsce prawo, nie wyposażało dyrektorów rzgw, w żadne możliwości pomocy finansowej w tym zakresie.

Powyższe, jest również przyczyną zapisu, w obecnie funkcjonującym programie działań wprowadzonym w roku 2008, że źródłem finansowania realizacji zadań określonych w Programie są środki własne podmiotów i jednostek, do których kieruje się określone obowiązki. Jednocześnie wprowadzono zastrzeżenie, że na realizację tych obowiązków, podmioty i jednostki zobowiązane do ich realizacji, mogą przeznaczać środki finansowe uzyskane na ten cel, na podstawie odrębnych przepisów. W świetle aktualnie obowiązujących przepisów prawa powyższe zapisy, powinny zostać powtórzone w nowo wprowadzonych programach działań.

Na koniec należy stwierdzić, że ocena przyszłych skutków finansowych związanych z wprowadzeniem programów działań, nie może być rozpatrywana przy przedmiotowym rozporządzeniu, albowiem formalnie nie dotyczy ono ich wprowadzenia. Informacja, o wyżej opisanych uwagach zgłaszanych do projektu niniejszego rozporządzenia, została zamieszczona wyłącznie z uwagi na zaniepokojenie rolników, jak i innych podmiotów

i jednostek zobowiązanych do realizacji obowiązków określonych w programach działań, co do finansowych możliwości wywiązania się z przyszłych obowiązków, jakie spowoduje wyznaczenie obszarów OSN.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206, z późn. zm.) projekt przedmiotowego rozporządzenia został uzgodniony z Wojewodą Zachodniopomorskim (pismo z dnia 23 maja 2012 r., znak: NK-4.0522.10.2012.AS).